

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szerző:

Cím:

Eltűnt az Ördög árok

Forrás:

Pesti Hírlap

Bp.
(Helv)

1916 II 26
(Idő)

(Köt. v. füz.) (Oldal)

Osztályozás

Tárgy

725.091

Hely

Idő

"1916"

Személy

Eltűnt az Ördög árok.

A főváros terei, parkocskái és ligetei közül legszébb fái a budai Városmajornak vannak, melynek fáit még II. József parancsára ültették ott, ahol most városi faiskola zöldel, ott márménye, de mint látni fogjuk, ez több ízben is Martinovics apát idején is botanikai kert állott. Ez a Városmajor volt mégis leghosszabb ideig élvezhetetlenül mostoha állapotban: az Ördög-árok posványos vize megfertőzte a levegőt, a mutatóványos bódék körül facér cselédek és bosnyák bakák cicáztak, az erdőeske utai mentén pedig gyanús külsejű naplopók aludták át a meleg napokat. Villasorok veszik már körül a majort, két szanatorium is áll oldalán — a város nekifogott hát végre és rendet csinál. A mutatóványosokat kiakolbolította rövid uton innét, hatalmas munkaerővel beboltozzák az Ördög-árokot s valóságos kötenger áll már készen a talaj rendezésére. Nyár derékára visszanyeri hát a Városmajor multjához illő hangulatos esendjét — amire hiába várt a török hódoltság óta. Mert, bizony, messze-messze multba néz vissza a mai Városmajor történelmi emlékezete.

Szent Pál remetéi telepedtek le, rendjük negyedik generálisnak, Lörincnek, vezetése mellett, 1300 táján abban a völgyecskében, mely a Nyék, azaz 1686 óta a bajor katonákról Sváb-nak nevezett hegy alján húzódik. Gróf Hench János várnagy, később budai bíró ezt a területet ajándékozta nekik, mely a mai elnevezések szerint magában foglalja a Városmajort, Pasáretét s a Szent Ilona körüli környéket. Erről a

gróf Hench Jánosról nevezték el a János-hegyet, lévén ez az egész vidék az ő birtoka s így a budaiaknak Szent János emlékéhez való ragaszkodása, hogy később mindenféle intézmény a János nevet kapta, az ő-loyalitás eredménye, de mint látni fogjuk, ez több ízben is megesett velük.

Az Ördög-árok, eme korbéli neve: Pál-árok vagy Pál patak, a völgy neve Szent Pál völgye, a Városmajor neve Pál kertje s a mai Hárs-hegy: Pál hegye. No, de ezek a nevek hamar elcserelődnek.

A Pál remeték rendje lesz a magyar Pálosok rendje. Nevezetes rend, monostorokban pihen Szent Pál teste, királyok adományából dusak lesznek, bucsujaikra idegen fejedelmek jönnek s a Pál-kertben gyönyörűséges virágokat ápolnak az oltárok díszére.

A török uralom véglegesen és örökre véget vetett a Pál-völgye monostori életének s mikor Budavárát megvívják a keresztény hadak, a budai völgyekre a generalisok veszik a kezüket s a Pálosok soha többé ide vissza nem térnek. Az ostrom idején pestis lép föl s a Városmajor dögvész temetővé alakul át, de rövidesen gróf Daun generális reá gondol, felszántatja s majort csináltat belőle udvari szükségletére, még pedig megkülönböztetésül a gödöllői majortól, városi majort. A Pál-árka pedig báró Frankenberg Miksa generálisról Maxengraben — Miksa-árok lesz. A Pál hegye a nyársba huzott Fink hadnagy esetéből Nyárs-hegy, később, loyaltás okából Ferdinándberg = Nándor-hegy, végre

a „Zur Sonne“ nevű korcsma után Nap-hegy, hogy azután nevet cseréljen egy hegy-társával és legyen Hárs-hegy. II. József császár a városi major helyére fűvészkertet terveztetett s ültetett a mai fák nagy részét. II. József halála után Buda városa megváltotta a majort s úgy látszik az osztrák generális iránti örök emlékezet okából Város-majornak keresztelte el. A Maxengraben ellenben Ördög-árok lett, még pedig azért, mert volt odakint a zöldben valami veszekedett korcsmáros, akit a sváb nép „Teufelwirth“-nek nevezett s természetesen ő róla kell mai napig emlékeznünk, beszélve a sokat elkeresztelt árokról. Döbrentey Gábor óta különben minden hegynek, dombnak a neve probléma s köteteket kell átolvasni, míg rábukkanunk az eredeti elnevezésre. Ő — ugyanis — minden elnevezést feleserélt s csinált a Zugligetből Virányost, a Svábhegyből Istenhegyet, a Bátor-hegyből Naphegyet, a Naphegyből Hárshegyet, Kamaraerdőből Kőérberket, Anna-völgyből Pál-völgyet és így tovább, úgy hogy az eredeti elnevezés közzájón megmaradt, a Döbrentey-féle pedig ide-oda tolódot, úgy hogy ma óriási munka volna visszaállítani a történelmi emlékü neveket.

Csak azért emlitjük e dolgokat föl, mert egészséges volna a Városmajor rendezésével az elkeresztelés ügyét is rendezni és miután Daun osztrák generális majorja igazán nem nőit szüvünkhöz annyira, hogy emléket megörizzük, tokos dolog volna a Pál kertje nevét visszaadni, ha már a János-, József- és Lipót-hegyek amugy is megmaradnak a rendíthetetlen loyaltás örök emlékezetére.